

Воляннюк А.С.

*викладач кафедри педагогіки та психології
дошкільної та початкової освіти
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ФРЕБЕЛЬПЕДАГОГІКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СТАЛОЇ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасні психолого-педагогічні дослідження своїми витокami сягають ідей світових класиків, які вплинули на становлення освітньої системи в цілому. Однією з таких постатей є постать Ф. Фребеля – німецького педагога, який заклав основи системи дошкільної освіти. В Херсонському державному університеті педагогічну спадщину Ф. Фребеля досліджують у системі фребельпедагогіки, яку започатковано педагогами Петуховою Л. та Анісімовою О. Предметом фребельпедагогіки є «спеціально організована, цілеспрямована і систематична діяльність фахівця з формування людини, заснована на ідеях німецького педагога» [4, с.61]. На нашу думку, аспект довготривалого впровадження даної концепції представляє собою науковий інтерес у контексті розвитку сталої мотивації дитини.

Дослідниця фребелівських ідей О. Анісімова зазначає, що «модернізація галузі дошкільної освіти потребує творчого використання педагогічної спадщини різних історичних епох і цивілізацій, їх переосмислення» [1, с.269]. Ми погоджуємось з даною думкою, оскільки реформування неможливе без аналізу досвіду минулих поколінь, без врахування постулатів педагогів-класиків. Спробуємо проаналізувати відповідність ідей Ф. Фребеля та сучасних поглядів на розвиток сталої мотивації дітей.

Зазначимо, що сьогодні реалії української системи освіти пов'язані з війною Російської федерації на території України, що визначає деякі особливості розвитку мотивації у закладах дошкільної освіти та початкової ланки школи, особливо на небезпечних та тимчасово окупованих територіях. По-перше, освітній процес здебільшого відбувається у дистанційному або змішаному форматах, тож виникає потреба «переосмислення підходів, осучаснення змісту навчання та вивчення характеристик мотиваційної сфери» [3, с.51]. По-друге, в цих форматах освітнього процесу виникає необхідність «високого рівня вмотивованості здобувачів освіти та педагогів» [2, с.56].

Так, основою мотивів є первинні та вторинні потреби особистості, які в умовах війни зазнають певних змін. Однак, залишається незмінним той факт, що дошкільний та молодший шкільний вік є періодами активного розвитку мотиваційної сфери, формування різних типів мотивів, що пов'язано насамперед з формуванням самосвідомості.

Педагог О. Анісімова визначає такі характерні особливості фребелівської педагогічної системи: «обґрунтування засобів і методів виховання дітей дошкільного віку; розробку теорії гри та створення практичних посібників для дитячих ігор; організацію закладу для виховання дітей та введення терміну «дитячий сад», як назви для закладу суспільного дошкільного виховання» [1, с.270]. Дані особливості співпадають і з сучасними поглядами на освіту, адже основні потреби дошкільника напряду пов'язані з грою, що вимагає додаткового дослідження мотиваційної сфери. З переходом дитини від дошкільного до молодшого шкільного віку змінюється її провідна діяльність (з ігрової – на навчальну), що відповідно впливає на мотиви.

У працях педагогів Л. Петухової та О. Анісімової зазначено, що «основою усієї концепції Ф. Фребеля є закони єдності, розвитку та природовідповідності» [4, с.61-62]. Зазначимо, що під законом єдності розуміється поєднання внутрішнього та зовнішнього, тож ми можемо прослідкувати аналогію із зовнішньою та внутрішньою мотивацією особистості. Закони розвитку та природовідповідності у своїй основі мають потреби дитини розвиватись відповідно до вікових особливостей природним чином. Потреби ж є першою ланкою мотиваційного процесу, що власне і запускає складний механізм здійснення певної дії для задоволення потреби. Дослідники фребельпедагогіки зазначають, що «саморозкриття дитини неможливе без зовнішніх впливів, тому необхідні різноманітні засоби виховання й види діяльності, що і забезпечать розвиток здібностей, задатків та інтересів дитини» [1, с.271]. Зовнішній вплив у даному контексті можна розглядати, як стимулювання або мотивування, а інтереси є компонентом мотиваційної сфери. Згідно з поглядами фребельпедагогіки метою освіти є надання можливості для кожної дитини стати розвиненою особистістю. Реалізувати дану мету дозволяє взаємодія у педагогічному процесі з врахуванням виду діяльності дитини. Як ми вже зазначили, провідною діяльністю дошкільного віку є ігрова. Ми стверджуємо, що під час гри працює саме механізм внутрішньої мотивації дитини, яка грає власне заради гри, а не через зовнішній вплив на мотиваційну сферу. Оскільки під час ігрової діяльності у дошкільному віці та під час навчальної діяльності у молодшому шкільному віці дитина активно залучена до самого процесу, то звертаємо увагу на те, що приналежність до групи й залученість є одними з мотивуючих чинників.

Отже, на основі короткого аналізу ідей фребельпедагогіки ми можемо зробити висновок, що вони підтверджують сучасні погляди на розвиток сталої мотивації у декількох аспектах: мотиваційна спрямованість ігрової діяльності, необхідність розвитку мотивації під час навчання, роль компонентів мотиваційної сфери, обов'язковий високий рівень вмотивованості педагога, особливо в умовах воєнного стану. Концепція фребельпедагогіки ґрунтується на законах єдності, природовідповідності та розвитку, які відображають поєднання внутрішньої та зовнішньої мотивації під час природнього розвитку дитини дошкільного й молодшого шкільного віку. Наші висновки дають підстави вважати вивчення розвитку сталої мотивації з врахуванням ідей фребельпедагогіки перспективним напрямом, що містить теоретичний науковий інтерес та може бути основою подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Анісімова О. Забезпечення якісної підготовки фахівців дошкільної освіти в контексті викладання спецкурсу за вибором «Фребельпедагогіка». Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Херсонський державний університет, 2014. Вип. 65. С. 269-273.
2. Воляннюк А. Розвиток сталої мотивації у майбутніх вчителів початкової школи в умовах змішаного навчання. OpenEdu. 2021. №10. С. 56–66. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2021.106>
3. Воляннюк А. Умови формування позитивної мотивації учнів початкової школи у воєнний час. Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : зб. матер. VI Міжнар. наук. практ. конф., 11 листопада 2022 р. / відп. ред. : Г. С. Голуб, М. О. Зінченко. Луцьк, 2022. С. 51-53.
4. Петухова Л., Анісімова О. Основні ідеї педагогічної системи Фрідріха Фребеля : інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка. Київ : РА «Освіта України», 2019. 1 (89). С. 57–65.

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
(м. Івано-Франківськ)
Інститут проблем виховання НАПН України (м. Київ)
Мукачівський державний університет (м. Мукачево)
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (м. Хмельницький)
Бердянський державний педагогічний університет (м. Запоріжжя)
Базельський університет (м. Базель, Швейцарія)
Фонд фінансової підтримки «Антонівка» (м. Кассель, Німеччина)

**«ФРЕБЕЛІВСЬКА ПЕДАГОГІКА
В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИМОГИ, ТRENДИ,
ПЕРСПЕКТИВИ»**

20-21 квітня 2023 року

**Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)**

Івано-Франківськ, 2023

Педагогічний факультет ХДУ, 2023

Затверджено відповідно до рішення вченої ради Херсонського державного університету (протокол від 27.11.2023 року № 8)

Фребелівська педагогіка в сучасній освіті: вимоги, тренди, перспективи: збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) 20-21 квітня 2023 / за заг. ред. Л.Є. Петухової, Н.А. Воропай, О.Е. Анісімової, І.В. Гриценко, А.С. Волянюк. Івано-Франківськ. 2023, 157 с.

Редакційна колегія:

Петухова Любов Євгенівна, докторка педагогічних наук, професорка, деканеса педагогічного факультету Херсонського державного університету, голова Херсонської обласної громадської організації «Фребельтовариство».

Воропай Наталія Анатоліївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в.о. завідувачки кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Анісімова Олена Едуардівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, координаторка Освітнього центру Ф. Фребеля при педагогічному факультеті ХДУ.

Гриценко Ірина Валентинівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Волянюк Анастасія Сергіївна, викладачка кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Рецензенти:

Лисенко Неллі Василівна, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Коваль Людмила Вікторівна, докторка педагогічних наук, професорка, деканеса факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

ISBN 978-617-7090-76-1

©ХДУ, 2023

Хома В. ВИКОРИСТАННЯ «ДАРІВ ФРЕБЕЛЯ» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	60
ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ФРЕБЕЛЬПЕДАГОГІКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Бондаренко Р.О. ФРЕБЕЛІВСЬКІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	63
Воляннюк А.С. ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ФРЕБЕЛЬПЕДАГОГІКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СТАЛОЇ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	66
Демченко Ю.М. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ФРЕБЕЛЬПЕДАГОГІКИ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ.....	69
Дроздова В.М. НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	73
Лисак С.М. ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ ЗАСОБАМИ КАЗКИ.....	77
Миколаєнко Д.А. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЯХ Ф. ФРЕБЕЛЯ.....	80
Нікітіна О.О. МАНІПУЛЯЦІЯ З ПРЕДМЕТАМИ ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ.....	82
Нікіщенко А.М. ЗНАЧЕННЯ РУЧНОЇ ПРАЦІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДИТИНИ У ПОГЛЯДАХ ФРІДРІХА ФРЕБЕЛЯ.....	86